

Stanovisko Výboru regiónov „Revidovaná stratégia Európskej únie pre región Baltského mora“

(2012/C 391/03)

VÝBOR REGIÓNOV

- zdôrazňuje, že stratégia pre Pobaltie ako prvá ucelená makroregionálna stratégia ponúka vhodnú príležitosť vyskúšať, do akej miery môže určitá stratégia pre väčší zemepisný makroregión skutočne posilniť konkurencieschopnosť EÚ a podporiť inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast;
- víta snahy viac zosúladiť zrevidované ciele stratégie pre Pobaltie (záchrana mora, prepojenie regiónu a zvyšovanie prosperity) s cieľmi stratégie Európa 2020;
- poukazuje na to, že na zlepšenie hospodárskej súdržnosti a konkurencieschopnosti musí byť silnejšie prepojenie aktérov z výskumu, inovačnej činnosti a priemyslu, a že regióny a vysoké školy by mali spolupracovať v celom Pobaltskom makroregióne, aby z neho vytvorili model sietí inteligentnej špecializácie;
- zastáva názor, že pozornosť treba aj naďalej venovať podpore iniciatív v oblasti trvalo udržateľného rozvoja a navrhovaniu opatrení určených na zvýšenie zamestnanosti, zlepšenie zručností a posilnenie prosperity a inklúzie;
- zdôrazňuje, že aj keď ide o vnútornú stratégiu EÚ, kľúčom k jej úspechu je spolupráca s krajinami mimo EÚ a osobitne s Ruskom;
- zdôrazňuje, že v súvislosti s užšou spoluprácou EÚ a Ruska v Pobaltí by sa čo najviac mali využívať štruktúry politiky severnej dimenzie;
- má obavy z nedostatočnej viditeľnosti obcí a regiónov pri uplatňovaní stratégie, a preto navrhuje, aby sa tak v stratégii, ako aj v akčnom pláne, ktorý sa má prepracovať, výslovne uviedlo, že sa pri uplatňovaní musí dodržiavať zásada viacúrovňového riadenia;
- zdôrazňuje, že politickí činitelia musia jednoznačne ukázať svoju angažovanosť a prebrať vedúcu úlohu, ako sa má dospieť k pokroku pri uplatňovaní stratégie vo všetkých zúčastnených krajinách;
- poukazuje na to, že vzhľadom na rozdiely medzi regiónmi v členských štátoch a v ich potrebe rozvoja sa musí objasniť príspevok národných programov štrukturálneho fondu k uplatňovaniu stratégie pre Pobaltie.

Spravodajkyňa	Pauliina HAIJANEN (FI/EES), členka výkonnej rady mesta Laitila
Referenčný dokument	Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov týkajúce sa stratégie Európskej únie pre región Baltského mora
	COM(2012) 128 final

I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA

VÝBOR REGIÓNOV

1. víta oznámenie Komisie z 23. marca 2012 a navrhované opatrenia považuje za krok správnym smerom, za krok k zlepšeniu zamerania stratégie Európskej únie pre región Baltského mora (ďalej len „stratégia pre Pobaltie“), zosúladieniu politik a financovania, objasneniu zodpovednosti jednotlivých aktérov a zlepšeniu komunikácie.

2. Upozorňuje, že stratégia pre Pobaltie má zlepšiť koordináciu politik a ich zosúladenie medzi regiónmi v tejto oblasti s cieľom riešiť všeobecné problémy Pobaltia a trvalo posilniť prosperitu regiónu. Stratégia je venovaná problémom, ktoré jednotlivé regióny a členské štáty nedokážu samy vyriešiť. Kľúčovým činiteľom je spolupráca a koordinovaná činnosť makroregiónov členských štátov, regiónov a obcí, EÚ, organizácií z celého Pobaltia, financujúcich inštitúcií a mimovládnych organizácií.

3. Poukazuje na to, že v stanovisku Výboru regiónov na tému „Úloha miestnych a regionálnych orgánov pri dosahovaní cieľov stratégie Európa 2020“ (CdR 72/2011 final) sa vyzdvihuje potenciál Pobaltia byť priekopníkom pre celú Európu.

4. Zdôrazňuje, že stratégia pre Pobaltie ako prvá ucelená makroregionálna stratégia ponúka vhodnú príležitosť vyskúšať, do akej miery môže určitá stratégia pre väčší zemepisný makroregión skutočne posilniť konkurencieschopnosť EÚ a podporiť inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. Tieto skúsenosti musia zohrávať aktívnu úlohu najmä v diskusii o európskej politike súdržnosti so zameraním na ďalšie programové obdobia.

5. Pripomína postoj Európskej komisie, že realizácia makroregionálnych stratégií by si nemala vyžadovať stanovenie nových pravidiel, vytvorenie nových orgánov, či pridelenie ďalších prostriedkov. Nazdáva sa však, že súčasne by mali platiť aj tri „áno“: spoločne dohodnuté uplatňovanie a kontrola pravidiel, ktoré v makroregióne existujú; vytvorenie platformy, siete alebo územného zoskupenia regionálnych a miestnych samospráv a členských štátov, do ktorého budú zapojené aj zainteresované strany a ktoré budú riadiť orgány Európskej únie; zosúladené využívanie finančných prostriedkov EÚ vyčlenených na vytvorenie a realizáciu makroregionálnych stratégií.

Spojitosť medzi prístupom založeným na makroregionálnej stratégii a cieľmi stratégie Európa 2020

6. Víta snahy viac zosúladiť ciele stratégie pre Pobaltie s cieľmi stratégie Európa 2020. Tri celkové ciele stratégie predstavené v oznámení: záchrana mora, prepojenie regiónu a zvyšovanie prosperity majú úzku spojitosť s cieľmi stratégie Európa 2020 za inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast. Okrem toho je z hľadiska uplatňovania stratégie Európa 2020 podstatné zdôrazniť užšiu regionálnu spoluprácu pri inovačnej činnosti.

7. Konštatuje, že na uplatňovanie stratégie pre Pobaltie je dôležité premeniť hlavné iniciatívy stratégie Európa 2020 na konkrétnu činnosť. Pri hlavných iniciatívach stratégie Európa 2020 by sa mala osobitná pozornosť venovať iniciatívam „Digitálna agenda“ a „Únia inovácií“, pričom sa aktualizovaný plán činnosti bude viac zameriavať na podporu ich cieľov v Pobaltí. Stratégia pre Pobaltie a siete spolupráce, ktoré fungujú v regióne ponúkajú vynikajúci základ na prípravu regionálnych výskumno-inovačných stratégií v inteligentnej špecializácii.

8. Nabáda členské štáty a aktérov na miestnej a regionálnej úrovni, aby uvažovali o tom, ako na konkrétne opatrenia spoločne premeniť aktualizovaný cieľ stratégie pre Pobaltie, ktorým je väčšia prosperita. V budúcnosti bude musieť akčný plán jasne stanoviť opatrenia určené na zvýšenie zamestnanosti, zlepšenie zručností a posilnenie prosperity a inklúzie. V súčasnosti je akčný plán iba minimálne prepojený s hlavnými iniciatívami stratégie Európa 2020 v uvedených oblastiach.

9. Nazdáva sa, že prioritou stratégie Európa 2020 „Inkluzívny rast – hospodárstvo s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré prispieva k hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti“ by sa mala zohľadniť pri implementácii stratégie pre Pobaltie, keďže medzi jednotlivými časťami Pobaltia sú ešte stále výrazné rozdiely v prosperite a hospodárskej výkonnosti. Pozornosť treba pritom aj naďalej venovať propagácii opatrení na zlepšenie životného prostredia a podpore hlavných iniciatív v oblasti trvalo udržateľného rozvoja.

10. Zdôrazňuje, že v budúcnosti bude dôležitejšie zohľadniť synergie jednotlivých programov financovania, ak sa majú dosiahnuť ciele stratégie Európa 2020. Pokiaľ ide o pripravovaný program pre výskum a inovácie Horizont 2020, mala by existovať úzka a integrovaná koordinácia s nástrojmi politiky

súdržnosti, ktoré používajú členské štáty v Pobaltí, s cieľom zdôrazniť regionálne hľadisko a podporiť regióny v snahe zintenzívniť svoju výskumnú a inovačnú činnosť.

11. Chcel by zdôrazniť, že stratégia pre Pobaltie poskytla miestnej a regionálnej úrovni nové príležitosti zlepšiť si svoju regionálnu konkurencieschopnosť, zvýšiť inovačný potenciál a podporiť regionálnu inteligentnú špecializáciu. Regióny a vysoké školy by preto mali spolupracovať v celom Pobaltskom makroregióne, aby z neho vytvorili model sietí inteligentnej špecializácie so zameraním na hlavné problémy a činnosti každého regiónu a dosiahnutie excelentnosti a kritického rozsahu pri práci v týchto sieťach. Neodmysliteľný je tu rozvoj a posilnenie inovačných systémov v takzvanej trojitej a štvoritej špirále, v ktorých spolupracujú akademické ústavy, verejný a súkromný sektor a občania z Pobaltia.

12. Navrhuje, aby členské štáty EÚ v Pobaltí nabádali výskumné strediská zameriavať sa na tie oblasti výskumu, ktoré podporia inteligentnú špecializáciu v ich vlastnom regióne, a vymieňať si poznatky a skúsenosti v pobaltskej sieti spolupráce. Považuje za dôležité presvedčiť krajiny mimo EÚ susediace s regiónom Baltského mora, aby sa tiež zapojili do tejto výskumnej spolupráce, napr. v otázkach životného prostredia a energetiky, ktoré sa týkajú spoločného povodia.

13. Chcel by poukázať na to, že na zlepšenie hospodárskej súdržnosti a konkurencieschopnosti musí byť silnejšie prepojenie aktérov z výskumu, inovačnej činnosti a priemyslu. Podnikateľská sféra, priemysel, a tiež vysoké školy musia dostať príležitosť zohrávať aktívnejšiu úlohu v akejkolvek práci na stratégii.

14. Odporúča zintenzívniť inovačnú spoluprácu a spoluprácu v zoskupeniach krajín EÚ a mimo EÚ a propagovať marketingovú spoluprácu v Pobaltí s cieľom oživiť cestovný ruch a investovanie z krajín mimo EÚ. Tieto opatrenia spolu so silným environmentálnym rozmerom stratégie predstavujú účinný krok k splneniu cieľov stratégie Európa 2020 v Pobaltí.

15. Zdôrazňuje, že vzhľadom na uvedené by sa pobaltské krajiny mali týmto otázkam venovať vo svojich národných programoch reforiem a že miestne a regionálne orgány by mali byť úzko zapojené do týchto prípravných prác.

16. Zdôrazňuje, že primárnym cieľom stratégie pre Pobaltie je vyčistiť a ozdraviť najznečistenejšie európske more, pričom treba zároveň zabezpečiť harmonický sociálny a hospodársky rozvoj regiónov EÚ, ako aj susedných regiónov mimo EÚ.

Význam zahraničného rozmeru stratégie a spolupráce

17. Zdôrazňuje, že aj keď ide o vnútornú stratégiu EÚ, kľúčom k jej úspechu je spolupráca s krajinami mimo EÚ a osobitne s Ruskom.

18. Chcel by vyzdvihnúť, že v roku 2011 Rusko na federálnej úrovni schválilo svoju „Stratégiu sociálno-hospodárskeho rozvoja Severozápadného federálneho okruhu do roku 2020“. Stratégia pre severozápadné Rusko stanovuje ciele rozvoja hospodárstva, infraštruktúry a logistiky v tomto regióne. Je nádej, že táto stratégia podporí užšiu strategickú spoluprácu s pobaltským regiónom EÚ a Ruskom, hlavne pri ochrane životného prostredia, v hospodárstve, doprave, energetike, cestovnom ruchu a civilnej ochrane.

19. Zdôrazňuje, že v súvislosti s užšou spolupracou EÚ a Ruska v Pobaltí by sa čo najviac mali využívať štruktúry politiky severnej dimenzie. V politike severnej dimenzie sa celý severný región považuje za jeden celok s cieľom zintenzívniť spoluprácu v rozličných kooperačných mechanizmoch v regióne Baltského a Barentsovho mora.

20. Víta a podporuje konkrétne kroky na miestnej a regionálnej úrovni na rozvoj praktickej spolupráce hlavne so Sankt-Peterburgom a Leningradskou oblasťou. Dobrým príkladom takého prístupu zhora nadol je takzvaný Turkský proces, ktorý je spoločnou iniciatívou mesta Turku, regiónu Severozápadné Fínsko a miest Hamburg a Sankt-Peterburg.

Viacúrovňové riadenie a úloha obcí a regiónov pri uplatňovaní stratégie

21. Víta skutočnosť, že v oznámení Komisie sa zohľadňuje názor na posilnenie pružného, ale účelného uplatňovania a riadenia stratégie uvedený v jeho stanovisku k stratégii pre Pobaltie (CdR 255/2009 fin), keď sa špecifikujú úlohy a zodpovednosti hlavných aktérov (národných kontaktných miest, koordinátorov prioritných oblastí, vedúcich horizontálnych opatrení, vedúcich hlavných projektov).

22. Návrhy Komisie objasniť štruktúru riadenia stratégie a urobiť ju účinnejšou považuje za krok správnym smerom, ale má obavy z nedostatočnej viditeľnosti obcí a regiónov pri uplatňovaní stratégie. Preto navrhuje, aby sa tak v stratégii, ako aj v akčnom pláne, ktorý sa má prepracovať, výslovne uviedlo, že sa pri uplatňovaní musí dodržiavať zásada viacúrovňového riadenia.

23. Zdôrazňuje, že úspech makroregionálnych stratégií v Európe závisí z veľkej časti od angažovanosti a príspevku miestnych a regionálnych aktérov k dosahovaniu cieľov. Rovnako dôležité je zapojiť súkromnú sféru. Politickí činitelia musia jednoznačne ukázať svoju angažovanosť a prebrať vedúcu úlohu, ako sa má dospieť k pokroku pri uplatňovaní stratégie vo všetkých zúčastnených krajinách.

24. Zdôrazňuje, že je stále potrebné širšie zapojenie miestnych a regionálnych aktérov do uplatňovania stratégie pre Pobaltie. Musí sa to zohľadniť nielen pri aktualizácii akčného plánu stratégie, ale aj pri určovaní úloh jednotlivých aktérov. Napríklad v súčasnosti pochádza veľký počet koordinátorov prioritných oblastí z ministerstiev alebo iných ústredných orgánov vlády. Osobitne od národných kontaktných miest by sa malo vyžadovať, aby udržiavali styky s miestnymi a regionálnymi orgánmi a organizáciami.

Sústava financovania, monitorovania a vyhodnocovania

25. Konštatuje, že aj keď stratégia pre Pobaltie bola schválená až v priebehu súčasného programového obdobia EÚ, rozličné programy štrukturálnych fondov umožnili realizáciu veľkého počtu projektov na podporu stratégie. Kľúčovým nástrojom financovania, najmä pri zavádzaní opatrení na miestnej a regionálnej úrovni, sa stali európske programy územnej spolupráce využívané v Pobaltí.

26. Upozorňuje na núdzu o finančné nástroje, ktoré by boli vhodné pre medzinárodné projekty a projekty viacerých subjektov. Skutočnosť, že rozhodovanie o financovaní prijíma každý partner v inom čase sa stáva problémom pri využití viacerých zdrojov financovania, čo značne spomaľuje realizáciu. Niekedy nebýva zabezpečená koordinácia rozhodnutí o financovaní a niektorí partneri zostanú bez podpory, čo môže zabrzdiť začatie projektu.

27. Domnieva sa, že je dôležité, aby sa v návrhoch nariadení, ktoré Komisia zverejnila v októbri 2011, uložila členským štátom povinnosť prihliadať pri navrhovaní a uplatňovaní nových programov v rámci štrukturálnych fondov na možnú makroregionálnu stratégiu, a zdôrazňuje, že nový medzinárodný program pre Pobaltie musí byť v súlade s prioritami stratégie pre Pobaltie. Pridelovanie prostriedkov na nasledujúce obdobie by sa malo začať hneď začiatkom roka 2014, aby nedošlo k zbytočným prieťahom pri prebiehajúcich projektoch.

28. Zdôrazňuje, že vzhľadom na rozdiely medzi regiónmi v členských štátoch a v ich potrebe rozvoja sa musí objasniť príspevok národných programov štrukturálneho fondu k uplatňovaniu stratégie pre Pobaltie. Ak sa bude osobitná pozornosť venovať podpore regionálnej inteligentnej špecializácie v národnom programe činnosti, bude to obrovskou príležitosťou splniť ciele stratégie. Zmluvy o partnerstve medzi členskými štátmi a Európskou komisiou by tiež mali obsahovať odkaz na stratégiu pre Pobaltie.

29. Domnieva sa, že je dôležité zabezpečiť počiatkové financovanie ako prostriedok na podporu projektovej spolupráce, ako sa to navrhuje v oznámení Komisie, keďže by sa vďaka

tomu do projektovej činnosti viac zapojili miestni aj regionálni aktéri a zástupcovia organizácií a občianskej spoločnosti.

30. Zdôrazňuje, že v budúcnosti bude dôležité, aby sa financovanie zameriavalo na opatrenia slúžiace priamo na uplatňovanie stratégie a umožnenie kombinácie rozličných foriem financovania. Okrem verejného financovania treba podporovať využívanie služieb ponúkaných rôznymi finančnými inštitúciami, a takisto zdôrazňovať súkromné financovanie. Musia sa vyvinúť postupy, ktoré umožnia, aby sa do projektov financovaných z národných programov štrukturálneho fondu zaradilo viac opatrení s charakterom medzinárodnej spolupráce.

31. Víta ukazovatele monitorovania uplatňovania stratégie navrhované v oznámení Komisie, ale zdôrazňuje, že sústava monitorovania a vyhodnocovania musí byť čo najjednoduchšia a založená na ukazovateľoch, ktoré môžu realisticky ilustrovať výsledky dosiahnuté spoluprácou založenou na stratégii. Je pripravený zúčastniť sa na diskusiách o vytváraní a výbere ukazovateľov.

Informovanosť a zapojenie aktérov

32. Zdôrazňuje, že uplatňovanie makroregionálnych stratégií si vyžaduje transparentné rozhodovanie, výmenu úplných informácií a vývoj nových spoločných postupov na všetkých úrovniach. Osobitne sa musí zlepšiť tok informácií medzi členskými štátmi EÚ v Pobaltí a vo vnútri týchto krajín. Podporí sa tým väčší záujem o splnenie cieľov stratégie.

33. Zdôrazňuje, že zvýšená informovanosť o stratégiilepší aj povedomie verejnosti o činnosti EÚ. Krokom správnym smerom sú internetové stránky pripravené k stratégii a verejné konzultácie o aktualizácii strategického plánu činnosti.

34. Navrhuje, aby Komisia systematicky zhromažďovala a uverejňovala informácie o programoch financovania, aby sa finančné poradenstvo mohlo ponúkať centrálnne na národnej aj miestnej úrovni. V súčasnosti je problémom, že účastníkom projektov nie sú primerane dostupné informácie. Povedomie o vhodných nástrojoch financovania by sa malo šíriť efektívnejšie, aby zainteresované strany nemali problém s výberom nástrojov zodpovedajúcich ich potrebám.

Závery

35. Konštatuje, že stratégia pre Pobaltie poskytla členským štátom, regiónom a obciam nové príležitosti zlepšiť regionálnu konkurencieschopnosť, zvýšiť inovačný potenciál, a takisto regionálnu inteligentnú špecializáciu. Do stratégie sa začali zapájať aj miestni a regionálni aktéri, ktorí majú vo všeobecnosti väčší záujem a viac sa zúčastňujú pobaltskej spolupráce, a stratégia takisto upevnila a rozšírila nové formy spolupráce.

36. Navrhuje, že bude na základe aktualizovaného akčného plánu, ktorý má byť uverejnený koncom roka 2012, pokračovať v aktívnom monitorovaní uplatňovania stratégie pre Pobaltie a predstaví svoje postrehy a závery v širšej diskusii o makroregionálnych stratégiách, a to najmä v súvislosti s nasledujúcim programovým obdobím EÚ (2014 – 2020).

V Bruseli 10. októbra 2012

Predseda
Výboru regiónov
Ramón Luis VALCÁRCEL SISO
